

THEATERCURSUS VOOR ODION

Mieke Julien, 21 december 2006.

Inleiding

Vanuit Odion komt het verzoek om een theatercursus te verzorgen voor zes dove jongeren die ook anderszins (verstandelijk) gehandicapt zijn. Odion is een organisatie die actief is in de Zaanstreek, Waterland en IJmond, en mensen met een handicap ondersteunt.

De cursisten zijn zes dove jongeren die allen aan de Ismailiastraat in Purmerend zelfstandig een appartement bewonen en vanuit Odion worden begeleid: Mellanie da Souza, Joris Vos, Maria Kruze, Eefje Vrij, Tineke Kruijer en Gael Sordam.

Mellanie, Joris, Maria, Eefje, Tineke en Gael komen – voor aanvang van de cursus - met een busje naar het theater om kennis te maken met de docenten van de cursus, John van Gelder, Lot Zwaal en Mieke Julien. De meesten van hen blijken de docenten al te kennen van de theatercursus die Handtheater in 1998 op de basisschool voor doven, de J.C. Ammanschool, in Amsterdam heeft gegeven. Het is dus een feest der herkenning waarop meteen herinneringen worden opgehaald.

De Amerikaanse dove theatermaker Bob Daniels is op uitnodiging van Handtheater enkele weken in Amsterdam. Ook hij is die avond aanwezig. Onmiddellijk ontstaat er een geanimeerd gesprek tussen hem en de cursisten. Sommige cursisten, zoals Mellanie en Joris, blijken gebaren te kennen uit ASL (American Sign Language).

De cursus vindt plaats op vier donderdagavonden, 11 mei, 18 mei, 1 juni en 8 juni. Op de laatste avond wordt tevens een presentatie gegeven voor een uitverkochte zaal.

Docenten

De cursus wordt gegeven door John van Gelder, Lot Zwaal en Mieke Julien. John van Gelder is verantwoordelijk voor de vertalingen van de teksten naar de Nederlandse Gebarentaal, de begeleiding van de poëzie en de regie van de presentatie.

Hij wordt daarbij geassisteerd door Roos Wattel, een jonge dove vrouw die stage loopt bij Odion.

Lot Zwaal is bewegingstherapeut en geeft de lessen dans en beweging.

Mieke Julien maakt in samenspraak met John van Gelder het programma voor de presentatie.

Cursusprogramma

Omdat alle cursisten behalve doof ook anderszins (verstandelijk) gehandicapt zijn, hebben de docenten een programma op maat gemaakt. Uitgangspunt

daarbij is om aan te sluiten bij de individuele mogelijkheden en interesses van de cursisten.

Eerste cursusavond

Op de eerste bijeenkomst werken we aan een eenvoudige maar speelse introductie van iedere performer. Ze spellen hun voornaam in het Nederlands handalfabet en maken daarna hun naamgebaar. Een naamgebaar is een gebaar dat staat voor een bepaalde persoon. Zo is het naamgebaar van Joris: 'de man met het ringbaardje'.

We vragen de jongeren verder om twee vragen te beantwoorden: waar houd je van? En waar houd je niet van?

Dit is het resultaat:

Mellanie:

Mijn naam is MELLANIE.

Mijn naamgebaar is *punkhaar*.

Ik hou van muziek.

Ik hou niet van schoonmaken.

Joris:

Mijn naam is JORIS.

Mijn naamgebaar is *de J met het ringbaardje*.

Ik hou van meisjes.

Ik hou niet van paarden.

Maria:

Mijn naam is MARIA.

Mijn naamgebaar is *nieuwsgierig Aagje*.

Ik hou van dansen, muziek.

Ik hou niet van geiten verzorgen.

Eefje:

Mijn naam is EEFJE.

Mijn naamgebaar is ...

Ik hou van reizen.

Ik hou niet van kippen verzorgen.

Tineke:

Mijn naam is TINEKE.

Mijn naamgebaar is *de T die zwemt*.

Ik hou van zwemmen.

Ik hou niet van roken en bier.

Gael:

Mijn naam is GAEL.

Mijn naamgebaar is *de G met het goede hart*..

Ik hou van meisjes.

Ik hou niet van voetbal.

Deze sequens repeteren we meerdere malen op het podium totdat de tekst er soepel uitkomt.

Daarna doet Lot een aantal oefeningen om de bewegingsmogelijkheden van de jongeren in kaart te brengen. Al snel blijkt dat Joris en Maria natuurlijke bewegers zijn met een groot gevoel voor ritme.

Ten slotte gaan we na – door vragen te stellen – waar de interesses van de jongeren liggen.

Joris blijkt een enorme fan te zijn van de rapper 50 Cents, Mellanie wil graag gedichten declameren en Roos vertelt over Gael dat hij graag goocheltrucs doet.

Tweede cursusavond

Op de tweede bijeenkomst repeteren we opnieuw de introductie.

Lot heeft een kringdans gemaakt, waarbij de jongeren door haar geïntroduceerde bewegingen overnemen en tevens een eenvoudig gedicht 'kringloop' in de beweging verwerken. Het gedicht – vertaald van de Nederlandse Gebarentaal naar het Nederlands – luidt als volgt:

*Het regent en regent, regenplassen.
De regen doet het water wassen
En de wind trekt aan
waardoor golven ontstaan.
Waterdruppels, fijne fonteinen
maar als de zon gaat schijnen
stijgt de waterdamp op en hoog in de lucht,
vormen zich regenwolken in snelle vlucht.
Het regent en regent, regenplassen ...*

In de Nederlandse Gebarentaal hebben de gebaren voor regen, water, wind, golven, verdampen een zelfde handvorm, waardoor de gebaren prachtig in elkaar overvloeien.

Als laatste onderdeel van de tweede bijeenkomst improviseren we korte toneelstukjes aan de hand van hoeden. Op twee kapstokken heeft John een dertigtal tot de verbeelding sprekende hoofddeksels opgehangen, van soldatenhelm tot sensuele flaphoed, van cowboyhoed tot badmuts.

Joris en Mellanie komen tot een improvisatie *De politieman en de dief* die zich afspeelt in Londen en waar iedereen hartelijk om moet lachen. John speelt met Gael samen, zodat hij hem extra kan ondersteunen en 'body' kan geven. Gael speelt een man die een auto bestuurt (zittend op een stoel draait hij aan een denkbeeldig stuur) en John speelt vier verschillende lifters die een eindje met de man mogen meerijden: een voetbalfan, een Chinees, een oud dametje en een mooie meid. Ook dat wordt een komische eenakter.

Derde cursusavond

Op de derde cursusavond herhalen we weer eerst alle programmaonderdelen die al zijn ingestudeerd en geven dit keer ook aandacht aan ruimtegebruik op het podium, opkomen en afgaan, en bewustzijn van de aanwezigheid van publiek. Dus niet me je rug naar de zaal gebaren, contact proberen te maken met het publiek en een buiging maken. De grappige manier waarop John laat zien hoe het níet moet, brengt iedereen aan het lachen, maar heeft ook als resultaat dat de jongeren meteen doordrongen zijn van hoe het wèl moet.

Met Gail oefenen we een goocheltruc met een appel en een doek. De truc wil niet echt lukken, dus besluiten we om voor hem een prachtige goochelstaf, hoed en mantel aan te schaffen, zodat hij zich daardoor kan laten inspireren.

Joris heeft een cd met muziek van 50 Cents meegenomen. We spelen die hard over de boxen af, zodat hij het ritme van de muziek kan voelen. Joris gaat helemaal in zijn rol van rapper op. Hij blijkt de typische (hand)bewegingen van rappers in de vingers te hebben en zijn lichaamstaal is stoer en 'cool'. De theatertechnicus John Neufeld improviseert een discoverlichting met kleurige knipperende spots, waardoor het optreden van Joris cachet krijgt.

Vierde cursusavond en presentatie

De vierde cursusavond is tevens generale repetitie. In een aparte bijeenkomst heeft John drie gedichten van Mellanie vertaald van het Nederlands naar de Nederlandse Gebarentaal en met haar ingestudeerd.

John heeft het podium ingericht. Er staat zes stoelen met de naam van de spelers erop, mooi vormgegeven. Verder twee kapstokken met hoeden, een kamerscherm van waarachter de spelers kunnen opkomen, twee verrijdbare multifunctionele elementen en rekwisieten.

Voorafgaand aan de presentatie is er een warm buffet voor ouders en medewerkers van Odion. De sfeer is feestelijk en geanimeerd. De spelers zijn nerveus. John weet hen tijdens de korte doorloop voorafgaand aan de presentatie gerust te stellen.

De zaal loopt vol. Het publiek heeft een uitgebreid programma van de voorstelling 'Geniet' ontvangen. In dit programma staan ook de teksten van de gedichten en eenakters.

Programma GENIET!

Inleiding	John van Gelder
Mijn naam is ...	Iedereen
Geniet!	Gedicht, Mellanie
Kringloop	Beweging, iedereen
De politieman en de dief	Toneelstukje, Joris en Mellanie
De lifter	Toneelstukje, Gael en John
De zon in mijn hart	Gedicht, Mellanie
Disco	Beweging, Joris, Maria, Tineke, Eefje
Vleugels	Gedicht, Mellanie
Goochelen	Gael
Leven is rennen	Gedicht, Mellanie
Dans en rap	Maria, Eefje en Tineke
Slot, Mijn naam is ...	Iedereen
Geniet!	Gedicht, Mellanie

John leidt het programma in. Daarna gaat hij samen met Roos Wattel op de eerste rij zitten om de spelers directe ondersteuning te kunnen bieden, voor geval dat nodig is. Het gaat echter veel beter dan verwacht. Zelfs Gael krijgt in zijn goochelaarsoutfit een enorme flair en breidt zijn truc met verve uit.

De voorstelling duurt een uur. Er worden geen fouten gemaakt. Integendeel: de ervaring om voor een volle zaal met mensen te staan is voor alle jongeren zichtbaar een stimulans. Mieke vertaalt de teksten in het gesproken Nederlands, zodat ook de horenden die de Nederlandse Gebarentaal niet beheersen, het programma kunnen volgen.

Vervolg

Vanuit de cursisten zelf, vanuit de ouders en vanuit Odion komt de vraag om een vervolg op deze cursus. Joris wil graag een mimevoorstelling gaan maken, Eefje, Tineke en Maria willen een danscursus volgen en Mellanie wil zich verder bekwamen in gedichten in gebarentaal.

Afgesproken wordt om een vervolgtraject op te zetten. Inmiddels zijn de besprekingen daarover gestart.